

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין – דף מספר 11

בס"ד, י"ג בסיוון תש"ע

צלף

א. מקורות תנאים

1. משנה מעשרות פ"ד מ"ו.
2. תוספתא כלאים פ"ג ה"ז.
3. משנה דמאי פ"א מ"א.

ב. סוגיות התלמודים

1. לו. "אמר רב יהודה אמר רב צלף... פרי האדמה" (לו:).
2. ירושלמי:
  - א) כלאים פ"ה ה"ח, עמ' 163 שו' 16-26.
  - ב) כלאים פ"ח ה"ה, עמ' 171 שו' 18-21.
  - ג) מעשרות פ"ד ה"ו, עמ' 279 שו' 19-32.

ג. ראשונים על הסוגיה ועוד

1. ראו את לשון ההלכתא בסוף הסוגייה, וברי"ף כה: ברב אלפס, וברמב"ם ברכות פ"ח ה"ו, ומעשר שני פ"י ה"ג ובכ"מ.
2. מה פסק הרמב"ם ביחס לקפריסין בארץ? ראו תר"י, כה: ברב אלפס ד"ה אמר רב יהודה (דן ברי"ף, אך תופס גם ביחס לרמב"ם).
3. לו: תד"ה והלכתא (ראו גם תד"ה קליפ).
  4. תר"י כה: ברב אלפס, ד"ה ומדלגבי ערלה.
  5. רמב"ן ד"ה ה"ג רב.
  6. להרחבה – רשב"א ד"ה רבי אליעזר.
  7. אגרות הגרי"ד הלוי עמ' קלה – הקטע המתייחס להיסק הלמדני מהסוגיה.
  8. לרקע בוטני:
    - א) ספרו הנ"ל של פליקס עמ' 185-190.
    - ב) תוספתא כפשוטה לזרעים עמ' 636 לשו' 60.
    - ג) הסבר קצר ותמונות של צלף במאמר של משה רענן בפורטל הדף היומי [לחצו כאן](#)

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין- דף מספר 11

בס"ד, י"ג בסיוון תש"ע

- ד) הסבר על נץ הרימון במאמר של משה רענן
- ה) הסבר על מתחלי וכופרא במאמר של משה רענן [לחצו כאן](#)
- ו) מרדכי כסלו, "הגדרות הירק והאילן במדע ובהלכה", תחומין יח (תשנ"ח), עמ' 397-398.
- ז) נגה הראובני, שיח ועץ במורשת ישראל עמ' 42-52.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין – דף מספר 11

בס"ד, י"ג בסיוון תש"ע

משנה מסכת מעשרות פרק ד משנה ו

רשב"ג אומר תמרות של תלתן ושל חרדל ושל פול הלבן חייבות במעשר
רבי אליעזר אומר הצלף מתעשר תמרות ואביונות וקפרס
רבי עקיבא אומר אין מתעשר אלא אביונות מפני שהן פרי:

5 תוספתא מסכת כלאים (ליברמן) פרק ג הלכה יז

צלף בית שמיי אומ' כלאים בכרם ובית הלל או' אין כלאים אילו ואילו מודים שחייב בערלה

משנה מסכת דמאי פרק א משנה א

הקלין שבדמאי השיתין והרימין והעוזרדין ובנות שוח ובנות שקמה ונובלות התמרה והגופנין והנצפה
וביהודה האוג והחומץ שביהודה והכסבר רבי יהודה אומר כל השיתין פטורין חוץ משל דופרה כל
הרימין פטורין חוץ מרימי שקמונה כל בנות שקמה פטורות חוץ מן המוסטפות:

10

ברכות לו. אוקספורד 366

קורא

רב יהודה א(מ)]: 'בורא פרי האדמה,
ושמואל אמ': שהכל.

15 רב יהודה אמ' בורא פרי האדמה – אוכלא הוא,

ושמואל אמ' שהכל – הואיל וסופו להקשות.

א"ל שמואל לרב יהודה: שיננא כוותיך מסתברא, דהא צנון סופו להקשות, ומברכין עליו בורא פרי
האדמה.

מי דאמי? צנון נטעי אינשי אדעתא דפוגלא, דקלא מי נטעי אינשי אדעתא דקורא?

20 וכל היכי דלא נטעי אינשי אדעתא דהכי, לא מברכין עליה בורא פרי האדמה?

והתנן:

על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומ' בורא פרי האדמה,

על האביונות ועל הקפריסין אומ' בורא פרי העץ.

אמ' רב נחמן בר' יצחק: צלף נטעי אינשי אדעתא דשותא, דיקלא מי נטעי אינשי אדעתא דקורא?

25 אע"ג דקלסי שמואל לרב יהודה הלכתא כוותיה דשמואל.

אמ' רב יהודה אמ' רב: צלף של ערלה בחוצה לארץ זורק את האביונות ואוכל את הקפריסין.

למימרא מאי, דאביונות פירא הוא וקפריס לאו פירא הוא,

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין- דף מספר 11

בס"ד, י"ג בסיוון תש"ע

- ורמינהי :
- 30 על מיני נצפה :
על העלין ועל התמרות הוא אומי בורא פרי האדמה,
על האביונוי ועל הקפריסין אומי בורא פרי העץ.
רב דאמי כרי עקיבא,
דתנן :
- 35 ר' אליעזר אומי : צלף מתעשר - תמורות ואביונות וקפריס,
ר' עקיב אומי : אין מתעשר אלא אביונות בלבד מפני שהוא פרי >משנה מעשרות ד, ו<.
ונימי הלכה כרי עקיב!
- אי אמי הלכה כרי עקיבא, הוה אמינא ואפי' בארץ ישראל, קמ"ל דכל המיקל בארץ הלכה כמותו
בחוצה לארץ.
- 40 נימי הלכה כרי עקיב בחוצה לארץ,
אי אמי הכי, הוה אמינא הני מילי מעשר דרבנן, אבל ערלה דאורית אימי לא, קמ"ל.
אלמי בחוצ' לארץ שרי ובארץ ישראל אסיר.
- רבינא אשכחיה למר בר רב אשי דקא זריק את האביונות ואכיל את הקפריסין.
45 אי"ל : כמאן? כרי עקיב, וקא סברת כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ, ונעביד מר כבי"ש
דמיקילי טפי,
דתנן :
- צלף
ב"ש אומי : כלאים בכרם,
וב"ה אומי : אין כלאים בכרם,
50 ואלו ואלו מודים שחייבין בערלה.
הא גופא קשיא,
אמרת 'ב"ש אומי' כלאים בכרם, אלמי מין ירק הוא, והדר תני 'ואלו ואלו מודים שחייבין בערלה',
אלמי מין אילן הוא!
- לא קשיא, לב"ש תספקא והכא לחומרא.
55 אי"כ הוה ליה ספק ערלה, ותנן : ספק ערלה בארץ ישראל אסור ובסוריא מותר ובחוצה לארץ יורד (לו
'ע"ב) ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט >משנה ערלה ג, ט<,
ר' עקיבא במקום ר' אליעזר עבדינן הלכה כותיה, ובכל התורה ב"ש במקום ב"ה אינה משנה.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין- דף מספר 11

בס"ד, י"ג בסיוון תש"ע

- 60 ותיפוק לי דהוה ליה שומר לפרי, ורחמנ' אמ' 'וערלתם ערלתו את פרי' - את הטפל לפרי.
אמ' רבא: היכא אמרי' דהוי שומר לפרי? היכא דאיתיה בין בתלוש בין במחובר, אבל האי במחובר
איתיה ובתלוש ליתיה.
איתיבי אביי: פיטמא של רמון מצטרפת והנץ שלו אין מצטרף >משנה עוקצין ב, ג<, אלמ' נץ לאו
אוכלא הוא,
ותניא גבי ערלה קליפי רמונים ונץ שלהם קליפי אגוזים והגרע? נין כולם חייבין בערלה >משנה ערלה
א, ח<,
אלא אמ' רבא: היכא אמרי' דהוי שומר לפרי? היכ' דאיתיה בשעת גמר פרי, אבל היכא דלית בשעת
גמר פרי לא.
איני? והאמ' רב נחמן אמ' רבה בר אבוח: הני מתחלי דערלה אסירי, הואיל ונעשו שומר לפרי.
70 ושומר לפרי אימת הוי? בכופרא, וקרי ליה פירא ואסיר.
רב נחמן סבר לה כר' יוסי,
דתניא ר' יוסי אומ' סמדר אסור מפני שהוא פני[ר]י >משנה ערלה א, ז< ופליגי רבן עליה.
מתקיף לה רב שימי בר אשי מנהרדע': ומי פליגי רבן עליה דר' יוסי בשאר כל האילנות?
והתניא: מאימתי אין קוצצין את האילנות בשביעית?
75 ב"ש אומ': כל האילנות משיוציאו,
וב"ה אומ': חרובין מ(י)שישרשו, והגפנים משיגרעו, והזיתים משיניצו, ושאר כל האילנות משיוציאו
>משנה שביעית ד, י<,
ואמ' רב אסי: הוא בוסר הוא גירוע הוא פול הלבן.
פול הלבן ס"ד?
אלא אימ' שיעורו כפול הלבן.
80 ומאי שמעת ליה דאמ' בוסר אין, סמדר לא, רבן, ו(ה)ק[תני] ושאר כל האילנות משיוציאו >משנה
שביעית ד, י<!
אלא אמ' רבא: היכא אמרי' להוי שומר לפרי? היכא דכי שקלת ליה לשומר לקי פירא, אבל היכא דכי
שקלת ליה לשומר לא לקי פירא, לא הוי שומר לפרי.
הוה עובדא ושקלוה לנץ דרומנא, ולקה רומנא.
85 ושקלוה לנץ דפרחא, והוי(א) בוטיתא.
והלכתא כמר בר רב אשי דזריק את האביונות ואוכל את הקפריסין.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין- דף מספר 11

בס"ד, י"ג בסיוון תש"ע

ומדלגבי ערלה לאן] פירא הוא, לגבי ברכה ?נמי לאו פירא הוא ולא מברכין עילויה בורא פרי העץ אלא בורא פרי האדמה.

שו"ת משיב דבר חלק ב סימן 9ד

90

איברא גם זה אינו אלא לבה"ג דגריס בהא דר"י אמר רב צלף של ערלה בחוץ לארץ זורק את האביונות ואוכל את הקפריסין מבואר דבא"י קיי"ל כר"א דקפריסין חייב בערלה. וגריס כ"ז הנוס' דא"י לפנינו לחלק בין מעשר צלף לערלה אבל הרי"ף הביא הא דרב צלף של ערלה זורק כו' ולא גריס בחו"ל וכן פסק הרמב"ם. והנראה דלא גרסי הכי